

Forum for praksislærere

En arena for refleksjon og læring?

Bakgrunn

- Demonstrasjonsskoler → individuelle øvingslæreravtaler → praksisskoler med øvingslærere i funksjonsstilling → praksisskoler der praksislærere og ansatte ved skal gå inn i og lære en ny rolle og utvikle en **ny identitet som lærerutdannere** (St.meld. nr. 11, 2008 – 2009).
- Praksislærere oppfatter seg i liten grad som lærerutdannere. «**Ensom svale**». (Munthe & Ohnstad, 2008).
- Utvikling av faglig bevissthet og yrkesstolthet oppgis som grunn for at lærere ønsker å bli praksislærere. I rollen som praksislærer føler de seg imidlertid **overlatt til seg selv**. Savner praksisfellesskap, ikke få råd fra kolleger gitt «i farta» (Nilssen, 2014).
- 2010 startet **Universitetsskoleprosjektet** ved lærerutdanningen i Tromsø opp. På universitetsskolene er det dannet **praksisforum** der praksislærerne, skolens ledelse og representanter fra lærerutdanningen møtes jevnlig (Vedeler, 2013). **Kan det bli forskjeller mellom praksisskolene** når universitetsskoler har praksisforum der lærerutdanningen jevnlig er representert, mens andre skoler ikke omfattes av denne ordningen? (Olsen, 2014).
- «Sentrum barneskole» er ikke universitetsskole. Har ikke et praksisforum. Praksislærerne sitter med samme ensomhetsfølelse som i undesøkelsene hos Munthe og Ohnstad (2008) og Nilssen (2014). De uttrykker under intervju **et ønske om å få en arena** der de kan diskutere praksis og veilederrollen.

Formål/syfte

- Et forum for praksislærere utvikles og etableres for å skape en arena der praksislærerne kan dele sine spørsmål, erfaringer og kunnskap om veiledning.
- Studien undersøker hvordan man kan fremme refleksjon som skaper læring i et forum for praksislærere.
- Formålet med studien er å
  - 1) bidra til forbedret praksis som veiledere
  - 2) utvikle kunnskap og forståelse om praksis
  - 3) samt bidra med en struktur for praksisforum som kan deles med andre skoler som ønsker å etablere slike forum.

Teori

Sosiokulturell læringsteori er grunnlagstenkningen bak andre teoretiske begrep som presenteres og benyttes i studien:

- *PRAKSISFELLESSKAP* – Gjensidig engasjement, felles virksomhet og felles repertoar (Wenger, 2004). *LÆRERFELLESSKAP* – Samarbeid og påtvungen kollegialitet (Hargreaves,1996)
- *REFLEKSJON*
  - Intersubjektiv/dialogbasert, kraftfull, overskridende og nyskapende refleksjon : (Worum, 2014). (Søndenå, 2004 og 2007). Ottesen (2006)
- *DIALOG*
  - -Kjernen i den menneskelige eksistensen, samtale som fremmer det intersubjektive, det flerstemmige og motsetningsfulle (Bakhtin, 1984, 1991, 2005). (Dysthe, 1995, 1999, 2005).
  - -Kjernen i menneskelig og profesjonell utvikling, det er gjennom dialogen at en yrkesidentitet blir utformet (Skagen, 2011).
  - -Stiller store krav til den som leder samtalen (Svare, 2006).
  - -Alle deltakere i samtalen er ansvarlige for både kvaliteten av samtalen og for å bringe frem noe nytt, noe som ikke er kjent fra før (Worum, 2014).
- *AKSJONSFORSKNING* som forskningsstrategi og aksjonsforskningens metodologi (Hansson, 2003) (Carr & Kemmis, 1986 og 2005). Kalleberg (1992) (Rönnerman, Furu & Salo, 2008). Somekh (2006) (Hoel, 2000).

Skolen og praksisforumet

- Sentrum barneskole ble etablert for over 60 år siden. Det er en skole for elever fra 1. til 7.klasse med to paralleller. Skolen ligger i en by som har et universitet som blant annet tilbyr en femårig lærerutdanning (master). Skolen har i over 20 år tatt imot studenter som skal ha praksis i skolen.
- Praksisforumet som ble dannet i april 2014 har bestått av mellom åtte og fem praksislærere, inkludert meg som også innkaller og leder møtene.
- Gruppa med praksislærere er homogen på den måten at alle er utdannet lærere, alle er kontaktlærere for hver sin klasse ved samme skole og alle fungerer eller har fungert som praksislærere for lærerstudenter. Likevel er det stor variasjon innad ved at det er spredning i alder og forskjeller på utdanning og praksis både som lærer og veileder for praksisstudenter. Kun en av praksislærerne er mann.
- Praksislærerne ved skolen tar imot lærerstudenter fra ulike utdanninger innen lærerutdanningen.

Møter i praksisforum

Forskningsintervju: Veiledning ved Sentrum barneskole

- **Det første møtet: «Jeg vil, men noen hindrer meg!»**
- **Det andre møtet (nesten ett år etterpå): «Jeg vil vite hva de andre gjør!»**
- **Det tredje møtet: «Du gjør noe jeg ikke har prøvd!»**
- **Det fjerde møtet: «Hvilke mål må studentene oppnå i praksis?»**
- **Det femte møtet: «Å samles rundt et problem.»**
- **Det sjette møtet: «Å samles rundt en case.»**

Forskningsintervju: Evaluering av praksisforum. Veien videre.

Problemstilling: «Hvordan fremme refleksjon om praksis i et forum for praksislærere?»

Hva setter i gang refleksjon om praksis?

TEMA	YTRINGER SOM FÅR SVAR	MØTEFORM
<ul style="list-style-type: none"> * Praksisfortellinger * Metoder i veiledning * Retningsgivende dokumenter for praksis utformet av lærerutdanningen	<ul style="list-style-type: none"> * Spørsmål – «Dette lurer jeg på» * Erfaringsdeling - «Slik gjorde jeg det» * Teori – «Dette har jeg lest» * Frustrasjon og utfordringer - «Dette er vanskelig»	<ul style="list-style-type: none"> * Møteledelse * Antall deltakere * Møterom

Spørsmål som inngang til refleksjon:

Erika:

- *Jeg tenker mye av det samme som deg og det dere andre sier. Men jeg tenker at det er jo ikke bare møter med rektor som avgjør om praksisen er god. Kanskje skulle vi som er praksislærere sagt hva vi synes er viktig i praksis. Når har vi gjort det? Jeg har i alle fall ikke sagt noe, annet enn her på møtene. Vi har jo heller ikke blitt spurt. Nå synes jeg vi skal gjøre det. Det er jo så mange ting som gjør at en praksis blir bra for alle. **Hva kreves av en god praksis egentlig?***

(Praksisforum 2014)

Frustrasjon/problem som inngang til refleksjon:

Anna:

*Tida blir spist opp av møter på møter som vi praksislærere også må delta på. **Det er ikke tid igjen til veiledning.** Vi har et krav fra lærerutdanninga om at studentene skal ha et visst antall timer med veiledning, men når skal jeg få tid til å fylle det kravet når vi må på møte nesten hver dag etter undervisning?*

- .
- .
- .
- .

Anna:

*Jeg gjør stort sett som dere, **men timene før skolestart kan jeg sikkert bruke mye bedre.** Studentene kommer i god tid før skolen begynner, men jeg har tenkt at jeg er tilgjengelig om de trenger hjelp eller har spørsmål. Vi møtes, det er ikke det. Men jeg kunne nok ha utnyttet den tida til mer veiledning.*

(Praksisforum, 2014)

Hva hemmer refleksjon?

- Samtalene i praksisforum bar preg av en hyggelig tone. Ingen eksempler på at noen brukte spørsmål som våpen, snakket om person i stedet for sak eller latterliggjorde hverandre (Svare, 2006).
- Selv om ikke alle samtaler hadde dialogens kjennetegn, var de ikke dermed monologer eller enetaler der deltakerne prøvde å overbevise hverandre om at det de sier er riktig (Svare, 2006).
- Likevel fant jeg tre faktorer som kan hemme eller hindre refleksjonen i en samtale. Disse faktorene var tid, møteledelse og det jeg kaller ytringer uten svar.

Når læring gjennom refleksjon er målet

- Offerfortellinger vs aktørfortellinger
- Tillit. Åpenhet. Å tørre å dele.
- Fremmed tale
- Der ideer og meninger møtes og alle har like stort ansvar for å bringe inn noe nytt
- Møteledelse som fremmer dialogen
- Deltakernes motivasjon og vilje til å få til lærende møter
- *Gnisten på broen. «Det er i dialogen jeg finner den kraftfulle refleksjonen»*

Tiller (2013). Søndena (2004). Svare (2006). Bakhtin (2005). Skagen (2001/2004). Worum (2014)

Når lærer også er forsker

- Egen interesse og erfaring som igangsetter
- «Lede fra midten». Ny rolle. Igangsetter. Fordel eller ulempe?
- Forskerens behov vs praktikerens behov. Styre vs slippe taket.
- Hjemmeblindhet vs lommekjent
- Tolke kunnskap og forståelse som er blitt til i fellesskap. Hvem sin sannhet? Hva ble valgt bort/forsvant?
- Hvor ble det av spørsmålet om refleksjon?
- «Forsker fra midten»: Ikke bare en «insider», men en insider med et «outsiderblikk». Lærende forsker. Forskende lærer.

Hoel, (2000). Grootenboer, Edwards-Groves og Rönnerman, (2014). Rönnerman (2007). Wadel, (1991)

Når ønsket er å bidra med ny kunnskap og forbedret praksis

- **Den personlige dimensjonen:** *Den ensomme svalen har fått et fellesskap med andre.* Når møtene oppleves meningsfulle og blir drevet videre uavhengig av universitetet, rektor og møteleder. Når refleksjon skaper læring.
- **Den profesjonelle dimensjonen:** Når man oppretter et forum for praksislærere. Når språket endrer seg. Når man kritisk og konstruktivt vurderer førende dokumenter for praksis.
- **Den politiske dimensjonen:** Praksislærernes vilkår som lærerutdannere. Praksislærere som ressurs i organisasjonen. Struktur for samarbeid (initiert og utviklet av lærerne selv).

Noffke, (2009). Hartgreaves, (1996)

Og så da...

- Hvordan kan erfaringer fra et praksisforum komme til nytte for andre?
- **Hvis praksisforum kan være en arena for kraftfull refleksjon som styrker veilederkompetansen og praksislæreres vilkår for å være lærerutdannere – hva skal til for å få i gang flere slike forum? (Hva kreves av Universitet, av praksisskolene, av praksislærerne?)**

